

I

(Rezolūcijas, ieteikumi un atzinumi)

ATZINUMI

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

EESK 507. PLENĀRSESIJA 2015. GADA 22. UN 23. APRĪLĪ

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Klimata un enerģētikas politikas ietekme uz lauksaimniecību un mežsaimniecību”

(izpētes atzinums)

(2015/C 291/01)

Ziņotājs: Mindaugas MACIULEVIČIUS

Nākamā Eiropas Savienības prezidentvalsts Latvija 2014. gada 26. septembrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Klimata un enerģētikas politikas ietekme uz lauksaimniecību un mežsaimniecību”

(izpētes atzinums).

Par komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 9. aprīlī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 507. plenārajā sesijā, kas notika 22. un 23. aprīlī (2015. gada 22. aprīļa sēdē), ar 147 balsīm par, 1 balsi pret un 3 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK uzsver, ka klimata pārmaiņas ir pasaules mēroga problēma. Lemjot par ES ieguldījumu starptautiskajā nolīgumā par klimata pārmaiņām, ES un dalībvalstīm jāņem vērā politikas nostādņu atšķirības pasaulē, kā arī jāapsver klimata pārmaiņu ietekme un to mazināšanas iespējas. Īstenojot ES pasākumus, jārisina tāds problēmjautājums kā pārtikas nodrošinājuma saglabāšana pieaugoša pieprasījuma apstākļos, vienlaikus nezaudējot ES lauksaimniecības un mežsaimniecības konkurētspēju un vairojot vietējās ES ražošanas pievilcību, taču arī neradot lieku slogu lauksaimniekiem un mežu īpašniekiem. Eiropas Savienībai būtu jārada ekonomiski, sociāli un ekoloģiski ilgtspējīgas lauksaimniecības piemērs. ES politikas satvaram jābūt saskaņotam un konsekventam.

1.2. Jāņem vērā situācija pasaulē, lai novērstu energoietilpīga ražošanas potenciāla, kas rada lielu emisiju apjomu, pārcelšanu uz citām pasaules daļām, jo šāda pārcelšana var izraisīt pat kopējā pasaules emisiju apjoma pieaugumu, vienlaikus samazinot Eiropas lauksaimniecības un mežsaimniecības konkurētspēju.

1.3. Lēmums par zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības (*LULUCF*) iekļaušanu politikas satvarā laikposmam pēc 2020. gada rada lielu nedrošību lauksaimniecības nozarē un dažos gadījumos arī mežsaimniecībā. Joprojām nav skaidrs, vai šī iekļaušana izraisīs piesaistītā oglekļa apjoma palielināšanos vai arī papildu emisijas rašanos vairākos reģionos. Jebkurš lēmums jāpieņem, pamatojoties uz zinātnes atziņām un pienācīgi novērtējot dalībvalstu līmenī iespējamo risinājumu ietekmi.

1.4. EESK aicina rīkoties elastīgi, lemjot par dalībvalstu SEG emisijas samazināšanas mērķiem lauksaimniecībā un mežsaimniecībā laikposmam pēc 2020. gada, sevišķi tajās dalībvalstīs, kurās lauksaimniecības un mežsaimniecības radīto emisiju ietekme pašlaik ir ievērojami mazāka.

1.5. Ņemot vērā gaidāmo ļoti pozitīvo ekonomisko un sociālo ietekmi, īpaši uz darbvietu radīšanu lauku apvidos, EESK mudina veidot aktīvu stratēģiju, kurā būtu ņemtas vērā iespējas, kādas ilgtspējīgs un ekonomiski pamatots biomasas izmantojuma pieaugums var dot bioenerģijas ražošanai un bioekonomikai kopumā, kā arī ilgtspējīgi intensificētai lauksaimniecībai, kas garantē stabilus, augstus papildu ienākumus lauksaimniekiem, mežu īpašniekiem un lauku kopienām un sekmē investīcijas lauku rajonu infrastruktūrā un sociālajās vajadzībās.

1.6. Meži un koksnes produkti var uzglabāt lielāku CO₂ apjomu. Aktīva mežu apsaimniekošana un plašāka koksnes produktu izmantošana var palielināt CO₂ piesaistes un uzglabāšanas apjomu. Papildu ietekmi var radīt aizstāšana, proti, kad koksnes produkti aizstāj parastos produktus vai materiālus.

1.7. Lauksaimniecība un mežsaimniecība ir sarežģītas bioloģiskas struktūras, kuras nav pilnīgi izprastas un kurās nebūtu īstenojamas būtiskas izmaiņas, kas ierosinātas kā pagaidu risinājums īstermiņa mērķu sasniegšanai. Mērķu sasniegšanai paredzētais laikposms – līdz 2020. un 2030. gadam – bioloģiskajām sistēmām ir pārāk īss. Tā kā vietējie apstākļi ir ļoti atšķirīgi un dažkārt pat neparedzami, nevajadzētu piedāvāt vienotus risinājumus visas Eiropas Savienības bioloģiskajām sistēmām.

1.8. Pētniecība, inovācija un izstrāde saskaņā ar klimata politikas mērķiem ir galvenie virzītājspēki pārejai uz ilgtspējīgu lauksaimniecību un mežsaimniecību, arī uz bioenerģijas izmantošanu un bioekonomiku. EESK aicina ES iestādes un dalībvalstis palielināt finansējumu darbam šajā jomā un mudina pētnieku kopienas sadarboties, daloties savos atklājumos ar kolēģiem. Lai jauninājumus varētu sekmīgi ieviest, tie ar konsultatīvo un izglītības iestāžu starpniecību ir aktīvi jāpopularizē tiešajiem lietotājiem, kas darbojas lauksaimniecībā un mežsaimniecībā.

1.9. ES politikas pasākumiem, tāpat kā konkrētām pētniecības un inovācijas programmām apvienojumā ar finanšu stimuliem lauksaimniekiem un mežu īpašniekiem, būtu:

— jāveicina pakāpeniska atteikšanās no fosilā kurināmā izmantošanas lauksaimniecībā,

— galvenie centieni jāvirza uz visu ražošanas sistēmu efektivitātes uzlabošanu,

— jāatbalsta efektīvāka resursu, tostarp zemes, ūdens un uzturvielu, izmantošana.

1.10. EESK uzsver, ka ieinteresēto personu, vietējo, reģionālo, valsts un Eiropas iestāžu pilsoniskais dialogs un pilsoniskās iniciatīvas ir visefektīvākais veids, kā izveidot lauksaimniecības un mežsaimniecības politikas satvaru. Dalībvalstīm vajadzētu dalīties ar labākajiem šādas iesaistes piemēriem, tostarp ar informāciju par sekmīgām publiskā un privātā sektora partnerībām.

2. Ievads

2.1. Atsaucoties uz ES prezidentvalsts Latvijas pieprasījumu, EESK nolēma izstrādāt šo atzinumu, lai paustu pilsoniskās sabiedrības uzskatus par to, kādā veidā vislabāk samazināt SEG emisijas un palielināt CO₂ piesaisti lauksaimniecībā un mežsaimniecībā, vienlaikus nodrošinot rentabilitāti un nepieļaujot negatīvu ietekmi uz ilgtspējīgu ES attīstību un konkurētspēju.

2.2. EESK atzīst, ka ES klimata un enerģētikas politikas ietekme uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību ir daudzveidīga. Ņemot to vērā, atzinuma mērķis ir aprakstīt pašreizējā ES politikas satvara būtiskāko ietekmi uz abām nozarēm un jau sniegto ieguldījumu saistībā ar klimata pārmaiņu ierobežošanu un pielāgošanos tām, apzināt nozaru iespējas, pievērsties sociālajiem aspektiem un ietekmei uz pilsonisko sabiedrību, kā arī ierosināt ieteikumus par lauksaimniecības un mežsaimniecības vietu un nozīmi ES enerģētikas un klimata politikas satvarā 2030. gadam.

2.3. Par enerģētikas un klimata mērķiem Eiropas Savienība vienojās 2009. gadā pieņemtajā saistošajā tiesību aktu kopumā⁽¹⁾, ar ko īsteno tā sauktos "20/20/20" mērķus. Politikas satvarā laikposmam līdz 2020. gadam netika izvirzīts konkrēts emisiju samazināšanas mērķis lauksaimniecībai un LULUCF jomai.

2.4. Eiropas Komisija 2014. gada 22. janvārī nāca klajā ar paziņojumu "Klimata un enerģētikas politikas satvars laikposmam no 2020. gada līdz 2030. gadam"⁽²⁾. Jaunie mērķi, ko 2014. gada oktobra secinājumos atbalstīja arī Eiropadome, paredz SEG emisijas samazinājumu 40 % apmērā salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni, atjaunojamās enerģijas īpatsvaru galapatēriņā vismaz 27 % apmērā un energoefektivitātes paaugstināšanu par 27 %.

2.5. Komisija satvarā laikposmam līdz 2030. gadam ierosināja: "Lai nodrošinātu, ka visas nozares izmaksu ziņā efektīvā veidā palīdz samazināt klimata pārmaiņas, lauksaimniecība, zemes izmantošana un tās maiņa un mežsaimniecība būtu jāiekļauj SEG emisijas samazināšanas mērķī 2030. gadam."

2.6. Turklāt Eiropadome aicināja Komisiju "izskatīt labākos veidus, kā veicināt pārtikas ražošanas ilgtspējīgu intensifikāciju, vienlaikus uzlabojot nozares ieguldījumu siltumnīcefekta gāzu mazināšanā un piesaistē, tostarp ar apmežošanas palīdzību"⁽³⁾.

2.7. Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām Līgumslēdzēju pušu 21. konferencē, kas 2015. gada beigās norisināsies Parīzē, jāpieņem starptautisks vispārēji saistošs klimata aizsardzības nolīgums. Ar to valstīm jāapņemas samazināt emisiju un veikt pielāgošanās pasākumus.

2.8. Turklāt jaunā Eiropas Komisijas sastāva paredzētie un EESK kopumā atbalstītie pasākumi, kas saistīti ar Normatīvās atbilstības un izpildes programmas (REFIT) īstenošanu un pašreizējo politikas nostādņu pārskatīšanu, varētu būt laba iespēja pārvarēt pretrunas un saskaņot ES vides (ūdens, gaisa un augsnes), lauksaimniecības un mežsaimniecības politikas nostādnes, it īpaši lauksaimniecībā un mežsaimniecībā īstenotos pasākumus. Ļoti svarīgi ir ievērot arī subsidiaritātes principu, kā arī nodrošināt saskaņotību starp valsts iestādēm un reģionālajām pašvaldībām (saskaņotību starp valsts un reģionālo politiku).

2.9. Tādās nozarēs kā mežsaimniecība un lauksaimniecība stāvoklis, nosacījumi un stratēģijas dalībvalstīs ir atšķirīgas. Apzinoties šīs atšķirības, ir grūti atrast vienu risinājumu, kas būtu piemērots visiem. Tomēr ES būtu jāuzņemas veicināt un izplatīt mežsaimniecības un lauksaimniecības paraugpraksi dalībvalstīs, kā arī sekmēt lēmumu pieņēmēju, vietējo kopienu, zemes īpašnieku, attiecīgo nozaru un pētnieku spēju veidošanu.

3. Ietekme

3.1. Dažādos ES reģionos klimata pārmaiņas lauksaimniecību un mežsaimniecību ietekmē atšķirīgi, radot gan negatīvas, gan pozitīvas sekas. Lai gan nav zināms, cik plaša šī ietekme būs nākotnē, jau tagad notiek daudzas spēcīgas pārmaiņas: mainās gada un sezonālais nokrišņu apjoms, ekstrēmas parādības, ūdens resursu pieejamība, kaitēkļi un slimības, kā arī augsne. Šīs pārmaiņas savukārt ietekmē gan ražas apjomu un kvalitāti, gan pārtikas ražošanas stabilitāti un vienlaikus arī lauksaimniecību, mežsaimniecību un patērētājus. Tās rada arī plašākus draudus lauku rajonos, piemēram, lielāku plūdu risku un infrastruktūras bojājumu risku.

⁽¹⁾ Direktīva 2009/28/EK, 2009/29/EK un 2009/31/EK un Lēmums 406/2009/EK.

⁽²⁾ COM(2014) 15 final.

⁽³⁾ EUCO 169/14, 2.14. punkts, 5. lpp.

3.2. Novērtējot, kā emisijas, kas rodas lauksaimniecībā un *LULUCF*, būtu iekļaujamās satvarā laikposmam līdz 2030. gadam, ir būtiski ņemt vērā gan lauksaimniecības un mežsaimniecības nozīmi saistībā ar lielajiem oglekļa krājumiem augsnē, gan šo nozaru ieguldījumu bioenerģijas ražošanā, kas būtiski mazina ES atkarību no importētas enerģijas. Lauksaimniecība rada aptuveni 10 % no kopējā SEG emisijas apjoma 28 ES dalībvalstīs un 18 % no emisijas apjoma ETS neapstiprinātajā sektorā, ko reglamentē ar Kopīgo centienu lēmumu. Tomēr jāatzīst, ka kopš 1990. gada ES lauksaimniecībā panākts CO₂ ekvivalenta samazinājums aptuveni par 18 % salīdzinājumā ar ES kopējo samazinājumu 17 % apmērā šajā pašā laikposmā. Vienlaikus ir palielināties lauksaimnieciskās ražošanas apjoms.

3.3. Ar klimatu saistītajos mērķos ietverta prasība izmantot resursu patēriņu un CO₂ emisijas ziņā efektīvus lauksaimniecības veidus. Izvirzot nozarei rentablus mērķus, jāapsver CO₂ ekvivalents uz saražoto vienību. Turklāt jāņem vērā situācija pasaulē, lai novērstu energoietilpīga ražošanas potenciāla, kas rada lielu emisiju apjomu, pārceļšanu uz citām pasaules daļām, jo šāda pārceļšana var izraisīt pat kopējā emisiju apjoma pieaugumu, vienlaikus samazinot Eiropas lauksaimniecības un mežsaimniecības konkurētspēju.

3.4. ES lauksaimniecība un mežsaimniecība ir ļoti atkarīga no fosilā kurināmā, kas galvenokārt vajadzīgs, lai varētu izmantot mēslošanas līdzekļus un darbināt tehniku. Turpmākajiem ES politikas pasākumiem, tāpat kā konkrētām pētniecības un inovācijas programmām apvienojumā ar finanšu stimuliem lauksaimniekiem un mežu īpašniekiem, būtu:

- jāveicina pakāpeniska atteikšanās no fosilā kurināmā izmantošanas lauksaimniecībā,
- galvenie centieni jāvirza uz visu ražošanas sistēmu efektivitātes uzlabošanu,
- jāatbalsta efektīvāka resursu, tostarp zemes, ūdens un uzturvielu, izmantošana.

Turklāt būtu jāveicina ilgtspējīgs, slēgts lauksaimniecības un mežsaimniecības modelis, lai uzlabotu šo nozaru konkurētspēju pasaulē.

3.5. EESK atzinīgi vērtē vides pasākumus, kas ieviesti līdz ar neseno KLP reformu, tomēr vērš uzmanību uz klimatisko apstākļu, saimniecību veidu un citu iezīmju atšķirībām ES dalībvalstīs, kā arī uz izpratnes trūkumu. Izstrādājot turpmākos pasākumus, jānodrošina, ka lauksaimnieki var rīkoties elastīgi. Vides aizsardzības, lauksaimnieciskās ražošanas un mežu apsaimniekošanas procesi jāintegrē tā, lai ilgtspējīgā veidā stiprinātu ražošanas jaudu un veicinātu efektivitātes un ražīguma pieaugumu un inovāciju.

3.6. Saskaņā ar ANO Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas (FAO) datiem pieprasījums pēc pārtikas – galvenokārt pēc dzīvnieku izcelsmes produktiem ar augstu proteīna saturu – līdz 2050. gadam pasaulē pieaugs pat par 70 %. Nozīmīga ES lauksaimniecības prioritāte ir resursu izmantošanas lietderības palielināšana saimniecībās, lai, izmantojot ilgtspējīgas metodes, samazinātu emisiju apjomu uz saražoto vienību. Izmantojot šādas metodes, jāievēro augsti dzīvnieku labturības standarti, un Eiropas Savienībai būtu jācenšas panākt arī to starptautisku atzīšanu. Tomēr EESK apzinās, ka pat tad, ja tiks vēlītas lielas pūles un veikti ieguldījumi, lai samazinātu lopkopības radīto metāna emisiju, lopu skaita pieaugums joprojām var palielināt neto emisijas apjomu.

3.7. Klimata pārmaiņu ietekme uz lauksaimniecību un mežsaimniecību rada izmaiņas arī teritorijās, kur tiek audzētas tradicionālās kultūras. EESK norāda, ka ir vajadzīga pamatīga izpēte un izstrāde, lai, ņemot vērā klimata pārmaiņas un konkrētus reģionālos un vietējos apstākļus Eiropas lauksaimniecībā un mežsaimniecībā, izveidotu labākās, produktīvākās, rentablākās un ilgtspējīgākās metodes un augu šķirnes (kultūraugus). To varētu sasniegt ar tradicionālajām pavairošanas un selekcijas metodēm, un priekšroka būtu jādod vietējām augu šķirnēm. Augsnes produktivitāte un ilgtspējīga intensifikācija ir resursu izmantošanas efektivitātes priekšnoteikums.

4. Iespējas

4.1. Pievēršot pienācīgu uzmanību gan pašreizējiem, gan nākamajiem uzdevumiem, EESK aicina rast pārdomātus risinājumus klimata pārmaiņu jau radītajām problēmām, bet vienlaikus atzīst, ka vērienīgie klimata un enerģētikas politikas mērķi laikposmam pēc 2020. gada paver jaunas iespējas ES lauksaimniecībai un mežsaimniecībai, kurām ir būtiska nozīme klimata un enerģētikas politikas satvarā. EESK atzīst, ka vajadzīgi aktīvi centieni, kuros jāiesaistās gan pilsoniskajai sabiedrībai, gan vietējām un reģionālajām pašvaldībām, gan dalībvalstīm, gan ES līmenim.

4.2. Raugoties no zemes izmantošanas perspektīvas, pasākumiem, kas tiks īstenoti lauksaimniecībā un mežsaimniecībā, ilgtermiņā pozitīvi jāietekmē SEG emisijas samazināšana un CO₂ piesaiste, jo daudzi mežsaimniecības nozarē īstenotie SEG emisijas samazināšanas pasākumi īstermiņā var palielināt emisijas apjomu, taču ilgtermiņā tiem ir daudz būtiskāka labvēlīga ietekme. Mērķu sasniegšanai paredzētais laikposms – līdz 2020. un 2030. gadam – bioloģiskajām sistēmām ir pārāk īss.

4.3. EESK norāda, ka lauksaimniecībai Eiropā ir izšķiroša loma, bet jo īpaši svarīga tā ir ģimenes lauku saimniecībām, kā arī pārtikas nodrošinājumam, nodarbinātībai, sociālajai iekļautībai un ilgtspējīgai attīstībai lauku apvidos. Lai lauksaimniecību nosargātu, lēmumi par nozares turpmāko attīstību, kas ietver SEG emisijas samazināšanu, jāizvērtē detalizēti un visaptveroši, rūpīgi apsverot valstīm svarīgos jautājumus.

4.4. Klimata pārmaiņu ierobežošanā liela nozīme ir mežiem. Ir jāatzīst to daudzfunkcionalitāte, jo tie kalpo ekonomiskiem, ekoloģiskiem un sociāliem mērķiem. EESK mudina dalībvalstis izstrādāt aktīvas meža stratēģijas un atjaunināt jau sagatavotās valstu meža programmas, ņemot vērā principus un mērķus, kas definēti ES meža stratēģijā.

4.5. Meža resursi, kas patlaban pieejami Eiropā, ir lielāki nekā to reģionālās izmantošanas iespējas. Tomēr Eiropas Savienībā pieaug pieprasījums pēc biomasas. Ir jāturpina veicināt apmežošanu, lai vietējā līmenī nodrošinātu koksni, kas vajadzīga enerģētikai, nozarēm, kuras izmanto koksni, un bioekonomikai kopumā. Tas stimulētu arī atliekvielu un atkritumu, piemēram, zaru, atgriezum un mazvērtīgu apaļkoku, izlietošanu. Tomēr jāuzsver lietderīgāka biomasas izmantošana, prioritāti piešķirot augstvērtīgu produktu ražošanai un nodrošinot apstākļus šo produktu izmantošanai enerģijas ražošanā to dzīves cikla beigās.

4.6. Apmežošanas pasākumi atbilstošos apstākļos ļoti palīdz ne tikai mazināt SEG emisijas, bet arī palielināt bioloģisko daudzveidību un novērst ūdens trūkumu. Šāds attīstības virziens būtu jāapsver arī ūdens trūkuma skartajos reģionos, jo tas ir gan ekonomiski, gan sociāli ilgtspējīgs problēmas risinājums. Sociālo labumu varētu dot arī pilsētu meži un koki ārpus mežiem, piemēram, gar automaģistrālēm.

4.7. Ilgtspējīga biomasas ražošana būtu jāizvērs saskaņā ar skaidri noteiktu politikas satvaru, kurā būtu ņemti vērā ražošanas un izmantošanas ierobežojumi, sociālie aspekti un bioloģiskā daudzveidība. ES ir jāuzņemas vadība, lai garantētu tādu bioekonomikas attīstību, kas var dot sociālus, ekonomiskus un ekoloģiskus ieguvumus.

4.8. Meži un koksnes produkti var uzglabāt lielāku CO₂ apjomu. Aktīva mežu apsaimniekošana un plašāka koksnes produktu izmantošana var palielināt CO₂ piesaistes un uzglabāšanas apjomu. Papildu ietekmi var radīt aizsāšana, proti, kad koksnes produkti aizstāj parastos produktus vai materiālus.

4.9. EESK uzsver, ka ir vajadzīga aktīva, ilgtspējīga mežu apsaimniekošana, kuras pamatā būtu lietderīga meža resursu izmantošana, kā arī uz ražīgumu un ilgtspēju orientēta mežu atjaunošana. Jāapsver arī tādi lietderīgi, zinātniski pamatoti un mērķtiecīgi pasākumi kā, piemēram, drenēšana, reģeneratīva koku gāšana, retināšana, koka pelnu kaisīšana un degradētas augsnes mēslošana, jo tie palielina mežu ražīgumu un CO₂ piesaistes potenciālu.

4.10. Pastāv lielas, ražīgas mežu platības, kuru ekonomiskās pieejamības faktors neļauj palielināt biomasas izmantošanu un CO₂ piesaistes potenciālu. Lai šie resursi kļūtu pieejami, ir vajadzīgi ieguldījumi mežu infrastruktūras attīstībā un tehnoloģijās. Tam varētu izmantot ES fondus, ar kuriem atbalsta kohēzijas mērķus.

4.11. Vairumā ES dalībvalstu pašlaik netiek izmantotas plašas zemes teritorijas, piemēram, bijušās ganību vietas, kas nav piemērotas graudaugu vai līdzīgu kultūru audzēšanai, kā arī aramzeme, kura tiek izmantota ekstensīvi vai nu dažādu ekoloģisku ierobežojumu dēļ, vai tāpēc, ka trūkst pienācīgas infrastruktūras un ieguldījumu drenēšanas sistēmās. Šajās teritorijās, saņemot pētniecības un inovācijas atbalstu, varētu atsākt tradicionālo lauksaimniecisko ražošanu, bioenerģijas kultūru audzēšanu vai apmežošanu.

4.12. Ilgtspējīgi gatavotas biomasas izmantošana enerģijas ražošanai ir svarīgs līdzeklis enerģētiskās neatkarības mērķu sasniegšanai atbilstoši ES vispārējai enerģētikas politikai. Tas ļoti pozitīvi ietekmēs arī vispārējo tirdzniecības bilanci, jo tādējādi varēs izmantot vietējo biomasu, nevis maksāt trešām valstīm par importēto fosilo kurināmo.

4.13. EESK aicina vairāk atbalstīt pētniecību un inovāciju mežsaimniecības nozarē, lai meklētu un nodrošinātu ilgtspējīgus paņēmienus un mežu apsaimniekošanas metodes, ņemot vērā klimata pārmaiņu radītās problēmas, Eiropas reģionu vides atšķirības un ekonomiskās problēmas, ar ko saskaras šī nozare, cenšamās saglabāt vai palielināt savu konkurētspēju.

4.14. Pētniecības un inovācijas projekti bioenerģijas jomā būtu jāvērs uz to, lai nodrošinātu rentabilitāti, ilgtspēju un ekonomisko dzīvotspēju visā ražošanas ķēdē un lai nākotnē tai nebūtu jābalstās uz Eiropas vai valstu subsīdijām bioenerģijas ražošanai. Lai nodrošinātu vienlīdzīgus konkurences apstākļus, būtu pakāpeniski jāatsakās no visām subsīdijām vai cita, nefinansiāla, atbalsta fosilajiem energoresursiem.

4.15. EESK atzinīgi vērtē Komisijas īstenoto starpnozaru pieeju bioekonomikas atbalstam kopumā un aicina paplašināt Komisijas ģenerāldirektorātu (ĢD) sadarbību, lai veicinātu ilgtspējīgu biomasas ražošanu.

4.16. EESK uzsver, ka jauno informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) un pašreizējo Komisijas programmu, piemēram, *Galileo*, izmantošana mežsaimniecībā un lauksaimniecībā palīdz uzlabot ilgtspējīgas izejvielu ražošanas metodes Eiropas Savienībā. EESK aicina turpināt pētīt un attīstīt šo jomu.

4.17. Eiropas Komisijai būtu jāveicina un jāsekmē saskaņota dalībvalstu atbildīgo iestāžu pieeja, lai programmas varētu sekmīgi īstenot valstu līmenī.

4.18. EESK apzinās, ka ilgtspējīgas lauksaimniecības un mežsaimniecības projektu finansēšanai ES Septītajā pētniecības pamatprogrammā (FP7) bija paredzēti vairāk nekā 220 miljoni euro. Komiteja aicina pētniecības un inovācijas pamatprogrammā "Apvārsnis 2020" izvirzīt vēl augstākus mērķus. EESK norāda, ka pētniecības galīgās sekmes būs atkarīgas no tā, vai pētījumu projektu rezultāti tiks efektīvi nodoti galalietotājiem, kas nodarbināti lauksaimniecībā un mežsaimniecībā.

4.19. EESK uzsver, ka biomasas visilgtspējīgāk tiek izmantota vietējā līmenī. Tomēr komiteja atzīst, ka bioenerģijas tirgus mūsdienās ir starptautisks. Ir jāatzīst to valstu īpašā situācija, kurās ir biomasas pārprodukcija, jo eksportējošajās valstīs *LULUCF* nozaru darbības rezultātā biomasas ražošana rada emisijas, savukārt importējošajās valstīs – samazina enerģētikas radītās emisijas. Lemjot par ES mērķiem attiecībā uz emisijām, kas rodas *LULUCF* nozarēs, jāparedz īpaši kompensācijas instrumenti eksportētājām valstīm.

5. Sociālie aspekti

5.1. Eiropas Savienības lauku apvidu attīstība ir lielā mērā atkarīga no lauksaimniecības un mežsaimniecības dzīvotspējas. EESK uzsver, ka ilgtspējīgi ražotas biomasas plašāka izmantošana un ilgtspējīgā veidā intensificēta lauksaimniecība, īpaši lopkopība, primāri ļoti labvēlīgi ietekmētu lauku kopienas, radot jaunas darbvietas un ienākumus.

5.2. EESK uzsver, ka vietējā līmenī būtu jāveicina arī neapstrādātas biomasas vai lauksaimniecības produktu pārstrāde augstvērtīgos izstrādājumos, jo lauku apvidos tai ir ļoti pozitīva sekundārā ietekme uz nodarbinātību un ieņēmumiem. EESK atzinīgi vērtē Komisijas līdzšinējo pētniecības un inovācijas darbu, kura mērķis ir rast jaunus veidus, kā gūt lielāku vērtību no biomasas un lauksaimniecības produktiem. EESK aicina ieguldījumu programmu veidot vēl vērienīgāku, lai ES šajā jomā nodrošinātu līderpozīcijas pasaules mērogā.

5.3. EESK norāda, ka jaunas un ilgtspējīgas iespējas lauku teritorijās rada saules un vēja enerģijas ražošana. Šādu shēmu izmaksas turpina samazināties, un to lietderība palielinās, taču, lai veicinātu šādas enerģijas ražošanas metodes izmantošanu lauku rajonos, lauksaimnieki un lauku kopienas būtu jāstimulē. Decentralizētas shēmas ļauj privātpersonām un kopienām dalīt atjaunojamo energoresursu izmaksas un ieguvumus un apzināt iespējas piedāvājuma un pieprasījuma labākai saskaņošanai.

5.4. Stabils un augsts papildu ieņēmumus lauksaimniekiem, mežu īpašniekiem un lauku kopienām varētu nodrošināt papildu ienākumi no ilgtspējīgā veidā intensificētas lauksaimniecības, izejvielu pārstrādes, biomasas ražošanas un pārstrādes, kā arī atjaunojamās enerģijas ražošanas. Tas rosinās arī publiskos un privātos ieguldījumus lauku apvidu infrastruktūrā un varētu būt šādu ieguldījumu avots.

5.5. EESK uzsver, ka, attīstoties bioekonomikai plašākā izpratnē, varētu rasties jaunas, kvalitatīvas darba iespējas, kas cilvēkus varētu stimulēt palikt lauku rajonos vai pārcelties uz tiem, tā novēršot lauku iedzīvotāju skaita sarukšanu, kura Eiropas Savienībā ir liela problēma.

5.6. Teritoriālajai un sociālajai kohēzijai jābūt visu ES politikas nostādņu galvenajam mērķim, un visiem pasākumiem, tostarp ES enerģētikas un klimata politikas satvarā paredzētajiem, jābūt vērstiem uz kohēzijas nodrošināšanu.

5.7. Ļoti iespējams, ka klimata pārmaiņu tiešā un netiešā ietekme būtiski skars bioloģisko daudzveidību. Tomēr bioloģiskajai daudzveidībai ir svarīga loma arī saistībā ar pielāgošanos klimata pārmaiņām un to ierobežošanu. EESK norāda uz aizsargājamo dabas teritoriju un dabas parku nozīmi bioloģiskās daudzveidības vairošanā un uzsver pašreizējo vides aizsardzības instrumentu, piemēram, *LIFE* un *Natura 2000*, nozīmi. Šīs teritorijas ir svarīgas no lauksaimniecības un mežsaimniecības viedokļa un dod ievērojamus sociālus ieguvumus.

5.8. EESK norāda, ka zināšanu vai resursu trūkuma dēļ daudzi Eiropas mežu īpašnieki savus mežus pienācīgi neapsaimnieko, un uzsver, ka sadarbojoties varētu panākt efektīvāku un labāku šādas zemes apsaimniekošanu.

5.9. Gan ES, gan valstu iestādēm par prioritāti jāizvirza lauksaimnieku un mežu īpašnieku izglītošana un tehniska atbalstīšana. Valsts līmeņa zināšanu centros un padomdevējās struktūrās plaši jāpopularizē jauni ilgtspējīgas lauksaimniecības un mežsaimniecības modeļi, kas izstrādāti ES finansētajos pētniecības un izstrādes projektos.

5.10. SEG emisiju uzskaitē lauksaimniecībā un mežsaimniecībā vajadzīgi vienkārši īstenošanas instrumenti. To pamatā jābūt zināšanām un zinātniskiem pieņēmumiem. Prasības, kas noteiktas ES enerģētikas un klimata politikas satvarā 2030. gadam, nedrīkst radīt ne pārmērīgu lauksaimniecības un mežsaimniecības nozares regulējumu, ne lieku slogu lauksaimniekiem un mežu īpašniekiem, jo viņu darba laiks un resursi ir pārāk ierobežoti, lai pildītu administratīvus pienākumus.

Briselē, 2015. gada 22. aprīlī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Henri MALOSSE